

CZU: 821.135.1(478).09-1”19/20”(092)Vieru G.

POEZIA SOCIALA A LUI GRIGORE VIERU

Lect.sup. **Anatol MORARU**,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Este aproape imposibil, ca să-l parafrzez pe sociologul Robert Escarpit, să cuprinzi poezia lui Grigore Vieru într-o singură operație inte-
266

lectuală. Și asta pentru că poetul nostru este arhitectul unui destin artistic oarecum neobișnuit, el reușind să devină o figură de primă mărime în peisajul cultural basarabean postbelic.

Lirica lui Gr. Vieru s-a aflat suficient de mult în câmpul atenției criticii literare interrivarane și s-a bucurat de o popularitate crescândă ornată de Premiul de Stat al Moldovei (1978) și de prestigioasa Diplomă de Onoare Andersen (1988). Totodată, autor de succes, poetul a știut să nu exagereze dimensiunile propriei importanțe, narcisismul fiindu-i, pe atunci, un confort repudiat. Evoluția și impactul liricii sale, pot fi împărțite, în opinia noastră, în două faze: de pînă la și de după perestroikă-anul de frontieră fiind, în opinia noastră, 1989, receptarea operei sale traversînd cu consecvență, în ultimii 15 ani, etape de apreciere și de antipatie.

Temperament liric prin excelență, creator înzestrat cu arta de a penetra și condensa în verb geografiile și ritmurile lumii, cosmosului, lui Gr. Vieru nu-i displace nici poezia socială. A profesat și o lirică ”*nespus de sensibilă la neliniștele secolului*” (M. Cimpoi), deschiderea majoră spre social producîndu-se, credem, odată cu apariția volumului *Taina care mă apără* (1983) ce conținea texte gen: *Un secol grăbit, Imn globului pămîntesc, Stau înfipte în glob, Un secol grăbit*.

În anii perestroikăi, poetul nostru, care părea confiscat iremediabil de cele ”trei teme sfinte” pe care le-a consacrat și care l-au consacrat: **Mama, Limba română și Dragostea**, va prefera să dea expresie socialului ardent. Texte incendiare precum: *Scrisoare din Basarabia, Inscripție pe stîlpul porții, Glontelee internaționalist, Sunt, Ascultă* etc., la care s-a adăugat angajarea politică directă (în 1989 este ales deputat al poporului și va pleda cauza Basarabiei), vor impune figura unui poet-tribun, astfel că mai mulți critici literari din Țară (Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Mihai Drăgan, Răzvan Teodorescu etc) au reținut tocmai substratul dramatic al liricii sale. Altfel spus, dacă pînă la '89 Gr. Vieru a manifestat un mesianism latent, acum își asumă un destin de vizionar (mesianismul fiind, de altfel, o marcă a poeziei basarabene din epocă), dar, se pare, nu întotdeauna și consecințele.

Important e că, după decenii dominate de falsă poezie ”angajată”, lirica socială, profesată în scurta și tumultoasa perioadă de renaștere națională de Gr. Vieru, Ion Vatamanu, Dumitru Matcovschi, Leonida Lari, Nicolae Dabija ș.a., a reabilitat genul și a făcut pe merit carieră.

Vieru devine un revoltat, un protestatar, lirica lui, dominată de tonuri ce evitau stridențele, una domestică, devine acum, urmînd tradiția *Doinei* eminesciene, o cutie de rezonanță a durerilor și speranțelor băștinașilor. Problemele identității spirituale, relațiilor interetnice, vitregiei istoriei, revenirii la grafia latină etc., obțin o dicțiune profetică în: *Scrisoare din*

Basarabia, Cîntare scrisului nostru, Inscripție pe stîlpul porții, Ascultă, Tămie și licheni etc. Crezul său artistic cristalizează dorința de a propaga adevărul, de a exprima zbuciumul Basarabiei, afirmă un Eu decis la martiraj. Poezia *Sunt* capătă semnificația unui destin invocat, dar și a unui veritabil manifest: ”*Sunt, poate, însuși viitorul / Poporului cu chip de salce/ Pe care-l mai învață chiorul / Pe unde și-n ce fel să calce./ Sînt cel ce vrea să cînte-n Piață / A libertății dulci prescură,/ În gură c-un baston de gumă,/ Cu un căluș cazon în gură./ Sunt pata cea de sînge, zisă Republica Moldovenească / Ce-n loc să frigă ucigașul,/ Încearcă veșnic să-i zîmbească./ Sunt dorul care zboară peste / Zăgaz și apă înspumată-/ Un fel de tristă libertate/ Cu lacrimi mari încoronată.(...) Sunt doina, taina ei, pe care/ Nu poți s-o-năbuși, nici s-o sperii/ Chiar dacă-ar fi acoperită / Cu-o mie una de Siberii*”. Lirica socială a lui Gr. Vieru, turnată în “forme frumoase” cum ar spune-o Maiorescu, are, neîndoielnic, meritul de a fi alimentat, catalizat și canalizat energiile compatrioților săi porniți, la finele anilor ’80, să pună la respect o istorie care le-a fost dintotdeauna potrivnică.